

Андрій Курков

ПІКНІК НА ЛЬОДУ

Харків
«Фоліо»
2025

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

1

Спочатку за метр від його ноги впав камінь. Віктор озирнувся — двоє чоловіків з посмішечкою дивилися на нього. Один з тих, що стояв біля розібраної бруківки, нагнувся, взяв ще один кругляк і, немовби граючи в кегельбані, покотьюма пожурих камінь у його бік. Віктор зірвався з місця і швидким кроком, що цілком був схожий на спортивну ходьбу, завернув за ріг. «Головне — не бігти!» — повторював він собі.

Зупинився вже біля дому. Позирнув на вуличний годинник угорі: дев'ята вечора. Тихо й безлюдно. Зайшов у парадне. Тепер уже не лячно. Звичайним людям просто нудно жити, розваги для них тепер не по кишені. Тому й кругляки котяться.

Вечір. Кухня. Темінь. Просто відімкнули електрику і світло згасло. В темряві чутно неквапні кроки пінгвіна Мишка: він з'явився у Віктора рік тому восени, коли зоопарк роздавав голодних тварин усім, хто зможе їх прогодувати. Віктор тоді поїхав і взяв королівського пінгвіна. За тиждень перед тим його покинула подруга. Йому було самотньо, але пінгвін Мишко приніс із собою ще й свою самотність, і тепер дві самотності просто доповнювали одна одну, створюючи радше враження взаємозалежності, ніж дружби.

Віктор відшукав свічку, запалив її й поставив у майонезній баночці на стіл. Поетична недбалість вогника змусила його знайти в півморозі ручку й папір. Він сів до столу, аркуш паперу поміж ним і свічкою. Цей аркуш треба було заповнити. Якби Віктор

був поетом — побіг би по білому аркуші римований рядок, але він не поет. Він — літератор, котрий застряг між журналістикою і дрібною прозою. Найвдаліше, що у нього виходить, це короткі оповідання. Дуже короткі. Такі короткі, що навіть якщо за них платитимуть — йому на це не прожити.

На вулиці пролунав постріл. Віктор смикнувся, припав до вікна, за яким нічогісінько не було видно, потім повернувся до аркуша. Уява вже придумала історію цього пострілу. Історії вистачило на один аркуш — не більше й не менше. На останніх трагічних нотках свіжої короткої оповіді знову з'явилася електрика. Спалахнула лампа, що звисала зі стелі.

Віктор задув свічку. Витяг з морозильника мороженого мінтая і поклав у полумисок Мишкові.

2

Уранці, переддрукувавши свіже оповіданнячко і попрощавшись з пінгвіном, Віктор подався до нової товстої газети, що щедро публікувала будь-які тексти: від кулінарних рецептів до огляду новинок пострадянської естради. Редактора газети він знав непогано — кілька разів разом із ним вони удвох добряче напивалися, й редакційний водій відвозив його потім додому.

Редактор зустрів його посмішкою і поплескуванням по плечу. Попросив секретарку зварити каву і відразу професійно пробіг поглядом принесений твір.

— Ні, старий, — сказав нарешті він. — Не ображайся. Не піде. Тут треба або крові побільше, або взагалі про інше, про якусь дивне кохання. Зрозумій, газетне оповідання — це жанр сенсації.

Не чекаючи на каву, Віктор перепросив і пішов.

Неподалік знаходилася редакція газети «Столичні вісті». До її редактора Вікторові було не дістатися, і він зазирнув до відділу культури.

— Загалом ми ніякої літератури не друкуємо, — приязно сказав йому дідок завкультурою. — Але ви лишіть. Усяке буває. Може, до якогось п'ятничного числа. Знаєте, для рівноваги. Якщо забагато поганих новин, читачі шукають чогось нейтрального. Я прочитаю!

Спекавшись відвідувача своєю візитною карткою, дідок повернувся до заваленого паперами столу. І тільки тоді Віктор зрозумів, що його, власне, й до кімнати не запросили. Розмова так і відбулася на порозі.

3

За два дні задзвонив телефон.

— Вас зі «Столичної» турбують, — проторохтів дзвінкий жіночий голосок. — З вами говоритиме редактор.

Рурка перейшла з рук до рук.

— Вікторе Олексійовичу? — запитав чоловічий голос.

— Так.

— Ви сьогодні не могли б до нас під'їхати? Чи зайняті?

— Та ні, — відповів Віктор. — Не зайнятий.

— Тоді я надішлю по вас машину. Сині «жигулі». Лише адресу скажіть.

Віктор продиктував свою адресу. Редактор, так і не відрекомендувавшись ім'ям та по батькові, попрощався. Сказав: «До зустрічі».

— Невже через оповідання? — міркував Віктор, вибираючи у шафі сорочку. — Ні, навряд чи через оповідання... Що їм оповідання? Хоча, чорт їх зна!

У синіх «жигулях», що стояли під парадним, сидів дуже чемний водій.

Він же провів Віктора до редактора.

— Ігор Львович, — відрекомендувався редактор, простягаючи руку. — Радий познайомитися.

5

Редактор був більше схожий на постарілого спортсмена, ніж на газетяра. Може, так воно і було, але, щоправда, у його погляді блискала така іронія, що з'являється радше від розуму й освіти, ніж від тривалих тренувань у спортивній залі.

— Сідайте! Коньячку? — він супроводив свої слова панським жестом.

— Ні, спасибі. Якщо можна, кави... — попросив Віктор, умощуючись у шкіряному кріслі, що стояло проти широкого «офісного» столу.

Редактор кивнув. Потім зняв слухавку і сказав у неї: «Дві кави».

— Знаєте, — знову заговорив він, приглядаючись до Віктора приязним поглядом, — ми вас оце допіру згадували, а вчора заходить до мене наш Борис Леонідович — завкультурою — та й каже: «Поглянь-но одним оком!» І подає мені ваше оповіданнячко. Гарне оповіданнячко... І саме тоді я згадав, з якого приводу ми про вас говорили. Оце й вирішив познайомитися...

Віктор слухав і чемно кивав. А Ігор Львович, перечекавши, посміхнувся і повів далі:

— Ви, Вікторе Олексійовичу, хотіли б у нас працювати?

— А що треба буде писати? — запитав Віктор, у душі заздалегідь перелякавшись нової журналістської каторги.

Ігор Львович хотів було відповісти, але тут зайшла секретарка з тацею, поставила на стіл чашечки з кавою, цукорницю. Редактор затримав слова, як подих, і почекав, доки секретарка вийде.

— Це справа конфіденційна, — мовив він. — Нам потрібний талановитий автор некрологів, майстер короткого жанру. Щоб містко, коротко і досить незвичайно. Розумієте? — він з надією позирнув на Віктора.

— Тобто я маю чергувати в редакції на випадок чиєїсь смерті? — неголосно й обережно запитав Віктор, немов боячись чути позитивну відповідь.

— Звичайно, ні! Робота набагато цікавіша і відповідальніша: треба буде створити з нуля картотеку «хрестиків» — так ми тут некрологи звемо — на ще живих людей, від відомих депутатів і бандитів до діячів культури. Але я хотів би, щоб ви писали так, як ще ніколи про мертвих не писали. Ваше оповідання мені підказало, що ви впораєтеся!

— А як з оплатою? — поцікавився Віктор.

— Почнемо з трьохсот доларів, графік роботи — вільний. Але я, звичайно, маю знати, хто у нас у картотеці. Ніяка випадкова автокатастрофа не повинна трапити нас зненацька! І ще одна умова. Вам доведеться писати під псевдонімом. Це, до речі, й вам на краще.

— А який псевдонім? — скоріше сам себе, ніж редактора, запитав Віктор.

— Придумайте самі, але якщо не спливе нічого на думку, можете підписувати поки «Група товаришів».

Віктор кивнув.

4

Удома перед сном Віктор пив чай і думав про смерть. Думалося йому легко. Та й настрої у нього був, звісно, радше до горілки, ніж до чаю. Але горілки не було.

Йому запропонували чудову гру. І хоча Віктор ще не знав, як виконуватиме нові обов'язки, присмак чогось нового і незвичного вже заповонив його почуття. А темним коридором бродив пінгвін Мишко, час від часу тицяючись у зачинені двері кухні. Нарешті Віктор відчув себе винним і впустив Мишка.

Той зупинився біля столу — його майже метрового зросту вистачало, щоб охопити оком усе, що знаходилося на столі. Він подивився на чашку чаю, потім перевів погляд на Віктора. Подивився на нього проникливо, як досвідчений партійний функціонер.

7

Вікторові захотілося зробити пінгвіну щось приємне, і він пішов до ванної, пустив холодну воду. Пінгвін відразу причапав на звук струменя води і, не чекаючи, поки ванна наповниться, перегнувся і бухнувся до неї.

Уранці Віктор заїхав до редакції «Столичної», щоб одержати від головного редактора кілька практичних порад.

— Як відібрати героїв? — запитав Віктор.

— Простісінько. Подивіться, про кого пишуть газети. Можете й самі шукати і вибирати — адже вітчизна не знає усіх своїх героїв, багатьом подобається залишатися інкогніто...

Увечері, прикупивши усіляких газет, Віктор повернувся додому й вмовстився біля кухонного столу.

Перші ж газети дали йому поживу для роздумів, і він, підкресливши у них прізвища Дуже Важливих Персон (ДВП), заходився переписувати їх для роботи до загального зошита. Роботи випадало багато: вже з кількох газет він виписав близько шістдесятьох прізвищ.

Потім пив чай і знову думав, наразі — про самий жанр. Йому здавалося, він уже бачить, як перетворити цей жанр на щось жваве і водночас сентиментальне, аби й простому колгоспникові, який прочитає про незнайомого небіжчика, набігла сльоза.

Уранці Віктор намітив собі героя першого «хрестика». Залишалося тільки попросити благословення в «головного».

5

О пів на десяту ранку, після «благословення» Ігоря Львовича, чашечки кави й урочистого одержання кореспондентського посвідчення, Віктор купив у кіоску пляшку «Фінляндії» і рушив до приймальні колишнього письменника, а тепер депутата парламенту Олександра Якорницького.

8

Депутат, почувши, що з ним хоче зустрітись кореспондент «Столичної», зрадів. Він відразу попросив секретарку скасувати подальший прийом і більше нікого до нього не пускати.

Зручно розташувавшись, Віктор поставив на стіл пляшку фінської горілки і диктофон. Депутат так само хутко поставив зобіч пляшки дві кришталеві чарки.

Говорив депутат легко, не чекаючи на питання. І про своє депутатство, і про дитинство, і про те, як був комсоргом курсу в університеті. А коли у пляшці засвітилося денце, він похвалився своїми поїздками до Чорнобиля. При цьому, схоже, Чорнобиль позитивно вплинув на його потенцію, що могли у випадку сумнівів підтвердити його дружина — учителька приватної школи, і коханка — співачка Національної опери.

Почоломкавшись на прощання, вони розійшлися. Враження депутат-письменник залишив у Віктора дуже живе, може бути, навіть занадто живе для некролога. Але в цьому й штука: усякий небіжчик щойно був живий і рядки некролога мають ще берегти його зникоме тепло. Вони не повинні бути безнадійно чорними.

Удома Віктор швидко написав некролог — поставив «хрестик» на депутаті — дві сторінки теплої розповіді про живого і грішного. Навіть не знадобилося прослухувати диктофонний запис — занадто свіжий був спогад.

Ігор Львович, прочитавши уранці текст, зрадів.

— Вищий пілотаж! — сказав він. — Аби лишень чоловік цієї оперної співачки промовчав... «За ним може тужити сьогодні багато жінок, але ми, пам'ятаючи про них, усе ж віддамо наше співчуття дружині та ще одній жінці, чий голос, линучи попід склепіння Національної опери, звучав для нього, сягаючи слуху кожного». Гарно! Ну ж бо! Вперед!

— Ігоре Львовичу, — звернувся до нього Віктор, насмілившись. — Мені трохи бракує інформації, а якщо я в кожного

сам братиму інтерв'ю — піде багато часу. Може, у нас у газеті є якась картотека...

Головний посміхнувся.

— Звичайно, є, — сказав він. — Я й сам хотів тобі запропонувати. У відділі криміналістики. Я скажу Федорові, щоб ти мав доступ!

6

Життя Віктора самоорганізувалося, прилаштувавшись до роботи. Він докладав усіх зусиль. Добре, що Федір з відділу криміналістики ділився з Віктором усім, що мав. А було в нього багато чого — від імен коханців і коханок Дуже Важливих Персон до конкретних гріхопадінь цих же персон та інших подій з їхнього життя. Коротше, саме в нього Віктор брав відсутні деталі їхніх життєписів, що, як гарні індійські прянощі, перетворювали «хрестик» із констатації сумного факту на страву для гурманів.

І він регулярно клав на стіл головному чергову порцію текстів. Усе було чудово. У кишені шелестіли гроші — не дуже великі, але достатні для цілком скромних запитів Віктора. Єдине, що йому вряди-годи допікало, це брак слави, нехай навіть анонімної. Занадто життєспроможними були герої його жанру. З-понад сотні описаних «до кінця» ДВП ніхто не тільки не вмирав, але навіть і не хворів. Але ці міркування не псували Вікторові робочого ритму. Він працює гортав газети, виписував прізвища, занурювався у біографії цих людей. «Вітчизна має знати своїх героїв», — торочив він собі.

Був листопадовий вечір. За вікном падав дощ. Пінгвін Мишко знову приймав холодну ванну. А Віктор саме міркував про живучість своїх героїв. І раптом задзвонив телефон.

— Я від Ігора Львовича, — сказав хрипкий чоловічий голос. — Треба б поговорити, є одна справа.